

REFERÁT RUDOLFA SLÁNSKÉHO PŘEDNESENÝ NA PRVNÍM ZASEDÁNÍ INFORMAČNÍHO BYRA KOMUNISTICKÝCH A DĚLNICKÝCH STRAN VE SKLÁŘSKÉ PORUBĚ DNE 23. 9. 1947

ADAM ZÍTEK

Po druhé světové válce dochází k zásadním změnám v zahraniční i vnitřní československé politice. Výrazně se upevnila pozice Sovětského svazu, který se stal velmocí kontrolující velkou část Evropy. Vzrostl i význam komunistických stran, a to nejen ve státech střední a východní Evropy, ale též např. v Itálii či Francii. V Československu znatelně posílila Komunistická strana Československa (KSČ), která si upevňovala postavení nejen na politické scéně, ale též v silových rezortech (ministerstvo vnitra, armáda). Právě v souvislosti s posilováním pozic komunistických stran a narůstajícím napětím mezi Sovětským svazem a Spojenými státy přistoupili Sověti k důkladnější kontrole „bratrských“ stran a koordinaci jednotlivých kroků v nadcházející studené válce.

Za tímto účelem proběhla ve dnech 22.–27. září 1947 tajná konference v krkonošském městečku Sklářská Poruba (Szkłarska Poręba) v Polsku, na níž došlo k vytvoření Informačního byra komunistických a dělnických stran (zkráceně jen Informbyro), též Kominformy či Kominformbyra.¹ Konference se zúčastnili zástupci z ČSR (Rudolf Slánský, Štefan Baštovanský), Polska (Władysław Gomułka, Hilary Minc), Rumunska (Anna Paukerová, Gheorghe Gheorghiu-Dej), Bulharska (Valko Červenkov, Vladimir Poptomov), Francie (Jacques Duclos, Benuya Frajon), Itálie (Luigi Longo, Oronzo Reale), Jugoslávie (Milovan Djilas, Edvard Kardelj), Maďarska (Mihály Farkas, József Révai) a SSSR (Andrej Ždanov, Georgij Malenkov).² Informbyro v podstatě navazovalo na činnost Ko-

1 Dodnes není zcela zřejmé, kde přesně se tajná konference konala. Hovoří se např. o rekreačním objektu Olimp. K zasedání blíže též: Kolenovská, Daniela – Smetana, Vít: Kominforma – její založení a cesta k únoru 1948, viz <http://www.csds.cz/cs/g6/4456-DS.html> [28. 5. 2020].

2 Vedle představitelů zúčastněných stran byli jednání přítomni i hosté, za KSČ to byli Gustav Bareš a Bedřich Geminder.

minterny, která byla Sověty zrušena v roce 1943. Za předsedu nově utvořeného orgánu byl zvolen sovětský činovník Andrej Ždanov, jeho zástupcem pak první tajemník Polské dělnické strany Władysław Gomułka. Byl též ustanoven oficiální tiskový orgán, jenž nesl název *Za trvalý mír, za lidovou demokracii*. Za sídlo Informbyra byl vybrán Bělehrad,³ avšak po vyhrocení jugoslávsko-sovětské roztržky byla Komunistická strana Jugoslávie z Informbyra vyloučena a novým centrem se v roce 1948 stala rumunská Bukurešť. Právě zde se v roce 1948 konala druhá schůze zástupců členských stran, jejímž výsledkem bylo vedle tlaku na kolektivizaci zemědělství též odsouzení Jugoslávie. Třetí a poslední schůze se uskutečnila o rok později v Budapešti. Od této doby Informbyro prakticky přestalo existovat, k oficiálnímu zrušení došlo až v roce 1956 v souvislosti s oteplováním jugoslávsko-sovětských vztahů.

Cílem konference ve Sklářské Porubě bylo především zajištění koordinace a postupu jednotlivých států dle záměrů SSSR. Andrej Ždanov jako zástupce Vše-svazové komunistické strany (bolševiků) přednesl referát *O mezinárodní situaci*, ve kterém nastínil vzrůstající napětí mezi „lidově demokratickými“ státy a těmi „imperialistickými“. Odsouzen byl rovněž Marshallův plán hospodářské pomoci evropským státům, který měl dle Ždanova pouze posloužit k rozšíření amerického imperialismu. Navzdory proklamované jednotě byly mezi účastníky patrné roz-pory vyplývající ze samotné koncepce Informbyra, jakožto i vnitropolitických zále-žitostí.⁴ Zástupce Maďarské dělnické strany József Révai se např. ohrazoval proti postavení Maďarů na Slovensku,⁵ na což reagoval Štefan Bašťovanský.⁶

3 Vzhledem k výrazné úloze, kterou Stalin při vzniku Informbyra vkládal do Polské dělnické stra-ny (Polska Partia Robotnicza – PPR), se původně jako o sídlo byra uvažovalo o Varšavě. Gomu-łka ale myšlenke nebyl příliš nakloněn. Kersten, Krystyna: *Narodziny systemu władzy. Polska 1943–1948*. Poznań 1990, s. 352.

4 Poměrně rezervovaný postoj choval ke vzniku Informbyra např. první tajemník ÚV PDS Wład-ysław Gomułka, jenž se obával omezení kompetencí jednotlivých komunistických stran při „cestě k socialismu“ při respektování specifik dané země. Gomułka vycházel též ze zkušeností s likvidací Komunistické strany Polska v roce 1938. Tamtéž, s. 355.

5 József Révai (12. 10. 1898 – 4. 8. 1959) patřil mezi zakladatele Komunistické strany Maďarska v roce 1918. V letech 1945–1956 byl členem ústředního výboru Maďarské dělnické strany a později Ma-ďarské sociálně demokratické strany. Zabýval se především oblastí kultury, v letech 1945–1953 za- stával funkci ministra kultury.

Osoby maďarské národnosti byly na základě prezidentského dekretu zbaveny československé- ho státního občanství a měl jim být konfiskován majetek. Na území Slovenska probíhala po druhé světové války reslovakizace obyvatel, Maďaři navíc byli odsouváni na území Čech, kde měli pracovat ve vylidněném pohraničí. Další řešení bylo viděno ve výměně obyvatel mezi ČSR a Maďarskem, v rámci které Československo opustilo více než 55 tisíc obyvatel maďarské národnosti. Blíže např.: Kaplan Karel: „Akcja Juh“. *Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*, Praha 1993.

6 Barnovský, Michal: Informbyro. In: Kocián, Jiří (ed.): *Online slovníková příručka k českosloven-*

Vedle toho měla konference též posloužit k výměně vzájemných zkušeností a informací. Zástupci zúčastněných stran proto přednesli referáty přibližující situaci v jednotlivých zemích, fungování komunistických stran atd. Situaci v Československu představil generální tajemník Ústředního výboru KSČ Rudolf Slánský. Dle protokolu ze zasedání se tak stalo 23. září 1947 v poslední části jednání (od 18:30 do 22 hod.).⁷ Ve svém referátu se soustředil především na hospodářskou oblast, ve které mělo být dosaženo mnoha úspěchů. Zmínil též vznik nových orgánů státní správy (národní výbory), odsun německého obyvatelstva, zahraniční politiku, organizaci KSČ a „boj s reakcí“, což se tehdy týkalo především Slovenska. Právě rozhodnější postup vůči opozici byl jedním ze závěrů schůze. Českoslovenští komunisté toto „doporučení“ záhy aplikovali, když na podzim 1947 došlo k „odhalení“ tzv. spiknutí na Slovensku.⁸

O průběhu prvního zasedání Slánský referoval předsednictvu ÚV KSČ 2. října 1947. Předsednictvo souhlasilo s usnesením Informbyra, zároveň byly přijaty kroky ve věci informování dalších stranických orgánů a reflexe v tisku.⁹ Bližší informace týkající se vlastního referátu, který Rudolf Slánský ve Sklářské Porubě přednesl, se bohužel nepodařilo dohledat.

ským dějinám 1948–1989. Praha 2006, s. 5. Dostupné na: www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf [29. 2. 2020].

Štefan Bašťovanský (7. 2. 1910 – 27. 11. 1952) byl členem Komunistické strany Slovenska (KSS). Po druhé světové válce zastával řadu funkcí ve státním i stranickém aparátu. Působil např. jako předseda NV v Bratislavě, poslanec Národního shromáždění či generální tajemník ÚV KSS. V souvislosti politickými procesy v 50. letech byl z funkcí odstraněn. Zemřel za záhadných okolností v roce 1952.

7 Adibekov, Grant Mkrtyčevič et al. (eds.): *Sověščanija Kominforma, 1947, 1948, 1949. Dokumenty i materialy.* Moskva 1998, s. 103, 122.

8 Ústředním motivem tohoto konstruktů, který měl oslabit pozici Demokratické strany (DS), a naopak posílit KSS, byla protistátní činnost DS, její napojení na slovenské exilové kruhy a příprava spiknutí v duchu separatismu. Navzdory masivní nátlakové akci (např. sjezd partyzánů) a údajným důkazům o spolupráci slovenské opozice se zahraničím (ukrajinští nacionalisté, slovenský exil) výsledný střet nepřinesl komunistům takový zisk, jaký očekávali. Došlo sice ke změnám ve Sboru pověřenců, ale Demokratická strana, byť výrazně oslabená, stále zastávala pozice jak ve slovenských, tak ústředních orgánech. Během únorové krize roku 1948 se pak někteří ministři DS připojili k demisi demokratických ministrů. Teprve po převzetí moci mohli komunisté případ tzv. spiknutí na Slovensku úspěšně dokončit – Miloš Bugár a Ján Kempný byli odsouzeni k jedné a šesti letům odnětí svobody. Bliže např.: Kaplan, Karel: *Pět kapitol o Únoru*, Brno 1997; Rychlík, Jan: *Tak zvané protistátní spiknutí na Slovensku na podzim roku 1947. Slovenské historické studie*, 25, 1999.

9 Na 6. 10. 1947 např. bylo naplánováno svolání porady krajských politických sekretářů, poslanců a vedoucích redaktorů stranických deníků a vedoucích oddělení ÚV KSČ. V pražském kraji bylo plánováno svolání aktivu a otázky vyslovené v referátu a závěry schůze měly být předmětem dalších zasedání předsednictva. NA, f. KSČ-ÚV (1945–1989), předsednictvo (02/1), sv. 1, a. j. 81, zápis č. 81 z 2. 10. 1947.

V archivech se navíc dochovala řada variant Slánského referátu, které se více, či méně liší.¹⁰ Verze, kterou tehdejší generální tajemník ÚV KSČ přednesl, např. obsahovala velmi ostré poznámky na adresu prezidenta Edvarda Beneše a ministra zahraničních věcí Jana Masaryka,¹¹ které Slánský označil za „agenty anglo-amerického imperialismu v Československu“ či podrobnější popis situace v sociálně demokratické straně.¹² Dvě verze – plná (33 stran) a zkrácená (29 stran, společně s protokolárním zápisem vystoupení (18 stran) uchovává Rossijskij centr chranenija i izučenija dokumentov novejšej istorii.¹³ Ve dílčím fondu KSČ – Ústřední výbor (1945–1989), Rudolf Slánský – nezpracovaná část je pak uložena další verze Slánského referátu, a to v podobě kratšího ruského znění (26 stran), širšího českého znění (33 stran) doplněného o informace k činnosti KSČ (6 stran) a konceptu ruského znění s rukopisnými poznámkami Gustava Bareše a Bedřicha Gemindera.¹⁴ Zřejmě na základě zásahů jmenovaných funkcionářů KSČ byly z referátu odstraněny některé závěry, které zazněly ve Sklářské Porubě, ale později nebyly dále publikovány, např. poznámky na adresu prezidenta E. Beneše a ministra J. Masaryka.

Předložený dokument představuje dvaceti čtyř stránkovou strojepisnou verzi referátu Rudolfa Slánského, který byl s nepatrnými úpravami společně s dalšími referáty opublikován v brožuře *Zasedání devíti komunistických stran. O založení informační kanceláře komunistických stran v Bělehradě*.¹⁵ Dokument byl společně se zprávami zástupců dalších zúčastněných stran (rovněž v češtině) uložen v kanceláři generálního tajemníka Rudolfa Slánského (generální sekretariát, v letech 1945–1946 jako ústřední sekretariát). Tento celek byl později uložen v Archivu ÚV KSČ, kde byl též zpracován a vzniklý archivní fond (100/1) byl v roce 1965 opatřen inventární pomůckou. Na základě ústavního zákona č. 496/1990 Sb. z 16. listopadu 1990 byl tento fond jako součást složitějšího celku KSČ-ÚV (1945–1989) předán do tehdejšího Státního ústředního archivu v Praze, dnes Národní archiv.

10 K tématu blíže: Prečan, Vilém – Valtus, Ondřej: Kominforma – cesta k únoru 1948, viz <http://www.csds.cz/cs/zpravy/4460-DS.html> [28. 5. 2020].

11 Adibekov, Grant Mkrtyčevič et al. (eds.): Soveščanija Kominforma, 1947, 1948, 1949, s. 113.

12 Tamtéž, s. 109.

13 Tamtéž, s. 271.

14 NA, f. KSČ-ÚV (1945–1989), Rudolf Slánský – nezpracovaná část, Informbyro, vystoupení R. Slánského o činnosti KSČ v období po osvobození země.

15 Uvedená verze Slánského referátu ale podle všeho v brožuře přímo užitá nebyla. České vydání totiž vycházelo z původní ruské verze, kterou přeložil dr. Jaroslav Procházka. Brožura vyšla v nákladu 10 tis. výtisků. Vydavatelem byla redakce Světové rozhledy, tisk zajistila tiskárna Svoboda. Zasedání devíti komunistických stran. O založení informační kanceláře komunistických stran v Bělehradě. Praha 1948, s. 103–118.

Ediční poznámka: dokument je představen ve znění po rukopisných úpravách provedených červenou tužkou zřejmě Rudolfem Slánským.¹⁶ V některých případech došlo ke změnám částí vět, jindy pouze k přepisu jednotlivých písmen. Vedle vlastnoručních poznámek se v textu objevují i úpravy provedené na psacím stroji. Všechny tyto skutečnosti byly v editované verzi zohledněny v poznámkách pod čarou. Na nečitelné či zcela vynechané části textu odkazují tři tečky v hranatých závorkách doplněné vysvětlující poznámkou pod čarou. Gramatické chyby či slovní tvary neodpovídající dnešním jazykovým standardům (např. „realisace“, „t. zv.“, některá velká písmena) byly opraveny dle současných pravidel. Členění textu, podtržení či způsob číslování odpovídají originálu.

Dokument: O činnosti Komunistické strany Československa od osvobození země, originál, nedatováno, sine, 24 stran, list 57–80. Národní archiv, fond Komunistická strana Československa – Ústřední výbor (1945–1989), generální sekretariát (100/1), svazek 58, archivní jednotka 459.

[...]¹⁷

Rudolf Slánský:

O činnosti Komunistické strany Československa od osvobození země

Informační zpráva na poradě představitelů některých komunistických stran v Polsku koncem září 1947.

Československo bylo [...]¹⁸ poslední zemí, osvobozenou od fašistického jařma. Osvobození Prahy sovětskou armádou bylo dokončeno, jak známo, 9. května 1945, v den vítězství nad Německem.

Po vyhnání německých uchvatitelů přikročilo Československo k uskutečnění řady podstatných přeměn v politickém a hospodářském životě země. Soudruh Gottwald označil¹⁹ tyto přeměny jako národní a demokratickou revoluci.²⁰

16 V levém horním rohu dokumentu je rukopisná poznámka „opravenou Rudou“, tedy patrně Slánským. Nabízí se spekulace, že Slánský mohl text svého vystoupení korigovat pro připravovanou brožuru věnovanou prvním zasedání Informbyra.

17 Dopsáno rukou: „Opravenou Rudou [patrně Slánským – pozn. A. Z.] 28. XII. 1947“.

18 Původně: „časově“.

19 Původně: „charakterizoval“.

20 Otázky spojené se zásadní změnou podoby státu probírali již během války zástupci politických stran i odbojových organizací. Poměrně radikální program např. prezentovala odbojová organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ). Politický program PVVZ nepočítal s obnovením republiky ve stejné podobě jako před válkou. Po jejím skončení mělo dojít ke skutečné revoluci, nikoliv té jako v roce 1918, ale zcela zásadní přestavbě společenského a hospodářského života – např. zestátnění průmyslu, plánovanému hospodářství atd. Bližze např. Kural, Václav: Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940–1943. Praha 1997, s. 30–31.

Na rozdíl od národní revoluce r. 1918, která probíhala pod vedením buržoazie a vedla k utvoření buržoazního československého státu, byla národní a demokratická revoluce tentokrát uskutečňována pod vedením dělnické třídy a pracujícího lidu, které měly zájem na tom, aby lid provedl tuto revoluci co nedůsledněji. V průběhu revoluce zmocnila se dělnická třída řady klíčových pozic. Zároveň je třeba poznamenat, že některá opatření dělnické třídy překročila rámec národní a demokratické revoluce. Jako výsledek těchto přeměn v Československu byl vytvořen režim, který [...] ²¹ nazýváme ²² režimem lidové demokracie.

Československo je poměrně vysoce vyvinutou průmyslovou zemí. V době okupace vzrostl jeho průmyslový potenciál ještě více. Početní síla ²³ dělnické třídy je značná ²⁴. Komunistická strana po osvobození země od fašistického jařma vyrostla jako masová strana a má (koncem září) 1 172 000 členů. Komunistická strana má pevnou většinu mezi dělnickou třídou a je také nejsilnější stranou na venkově.

Vedoucí úloha komunistů v Národní frontě a ve státu se zakládá na síle vlivu komunistické strany a na její autoritě v lidu. Komunistická strana je ze všech politických stran jedinou, která nejenom nemá žádnou odpovědnost za mnichovskou kapitulaci, nýbrž byla také jedinou silou, která důsledně bojovala proti mnichovské politice. Byla hlavní vedoucí a organizující silou národního odporu. ²⁵ Téměř polovina z předválečného počtu členů strany padla v boji za svobodu národa

21 Původně: „se u nás“.

22 Původně: „nazývá“.

23 Původně: „Význam“.

24 Původně: „značný“.

25 Postoj KSČ k mnichovské krizi a jejím následkům byl mnohem složitější, než jak prezentoval Rudolf Slánský. Komunisté sice vystupovali proti mnichovskému ultimátu, ale „organizující silou národního odporu“ alespoň v počáteční fázi války nebyli. Shodně s politikou SSSR stvrzenou tajnou smlouvou s nacistickým Německem v srpnu 1939 nevyvíjela KSČ v protektorátu zásadnější odbojovou činnost. Tato situace se změnila až po útoku Německa na Sovětský svaz v červnu 1941. Velkou výhodou pro KSČ byla bohatá zkušenost s konspirační prací, která byla využita již v období druhé republiky. Po obsazení zbytku českých zemí Němci nastoupilo systematické potírání ilegálních struktur KSČ nacistickým bezpečnostním aparátem (např. Aktion Gitter). Na počátku roku 1941 došlo k likvidaci I. ilegálního ÚV, přičemž v důsledku zatýkání nedisponovali představitelé II. ilegálního ÚV radiovým spojením na zahraniční vedení strany. Po útoku na SSSR dochází k silné aktivizaci odbojových aktivit KSČ, projevujícími se např. organizováním stávek, sabotážemi atd. Především prostřednictvím konfidentů se ale takřka po celou dobu války dařilo nacistickým složkám struktury KSČ infiltrovat a průběžně likvidovat. Za vrchol odbojových aktivit KSČ pak lze bezpochyby považovat účast na Slovenském národním povstání. K problematice blíže např.: Hájková, Alena: Strana v odboji. Z dějin ilegálního boje KSČ v letech 1938–1942. Praha 1975; Syrný, Marek: Slovenskí komunisti v letech 1939–1944: náčrt dějin Komunistické strany Slovenska v odboji a v povstání. Banská Bystrica 2013.

proti německo-fašistickým okupantům.²⁶ Komunistická strana byla také hlavní hnací a vedoucí silou národní a demokratické revoluce, iniciátorkou strukturálních změn v uspořádání státu, organizátorkou Národní fronty a pak i řídicí silou poválečné rekonstrukce země.²⁷

Pro vůdčí úlohu komunistické strany ve státu se vyslovil lid ve všeobecných demokratických volbách v květnu 1946. Komunisté obdrželi v celém Československu 38 procent hlasů (v Čechách a na Moravě přes 40 procent).²⁸ V důsledku těchto voleb v červenci 1946 byla ustavena nová vláda Národní fronty, jejímž předsedou se stal soudruh Gottwald.²⁹

I.

Nová demokracie v Československu

Nový režim byl vytvořen v květnu 1945 na základě tzv. Košického programu, jehož iniciátorem byla komunistická strana. Tento program byl podepsán všemi stranami Národní fronty.

Na VIII. sjezdu Komunistické strany Československa soudruh Gottwald, když charakterizoval nastalé vnitropolitické změny, uváděl, že klika zrádcovské velkoburžoazie byla odstraněna od vedení státního a národního života a veškerá státní moc přešla do rukou Národní fronty, která je politickým výrazem svazku dělnictva, rolnictva, řemeslníků, živnostníků a inteligence.³⁰

Byly zakázány fašistické, zjevně reakční strany, které sloužily Hitlerovi a rdousily národní svobodu lidu a nezávislost státu. Agrární strana, tzv. Národní sjednocení, hlinkovská strana na Slovensku a některé jiné fašistické a reakční skupiny.³¹

26 Počet členů KSČ před mnichovskou krizí se pohyboval kolem 70 tis.

27 Na tomto místě je možné zmínit, že postoj KSČ k obnově ČSR rozhodně nebyl konzistentní a obnova státu pro KSČ nebyla vždy prioritou. Kural, V.: Vlastenci proti okupaci, s. 65–66.

28 První poválečné volby skutečně prokázaly náklonost nemalé části společnosti politice KSČ. Strana celkem získala 40,17 % všech hlasů, což v Národním shromáždění představovalo výrazné zastoupení. Zatímco v českých zemích byl zisk komunistů obdobný, na Slovensku získala KSS „pouze“ 30,48% hlasů, čímž se zařadila na druhé místo za Demokratickou stranu, která si připsala 61,53% podíl. K problematice poválečných voleb blíže např.: Friedl, Jiří – Jedličková, Blanka – Škerlová, Jana (eds.): Parlamentní volby 1946 a Československo. Souvislosti, prognózy, fakta, následky. Praha 2017.

29 V nové vládě, též tzv. první Gottwaldově vládě, obsadila KSČ klíčové rezorty: ministerstvo vnitra (Václav Nosek), ministerstvo informací (Václav Kopecký), ministerstvo zemědělství (Július Ďuriš) a ministerstvo národní obrany (gen. Ludvík Svoboda, ačkoliv oficiálně nestraník).

30 VIII. sjezd KSČ probíhal ve dnech 28. – 31. 3. 1946.

31 Košický vládní program též formuloval nutnost „vykořenit fašismus politicky a morálně do všech důsledků“, čímž byl mimo jiné myšlen zákaz některých politických stran, které se měly provinít v období mnichovské krize a následné okupace. Jednalo se především o tzv. agrární stranu (Republikánskou stranu zemědělského a malorolnického lidu), živnostenskou stranu.

Národní fronta v Čechách a na Moravě se skládá ze čtyř stran: komunistické, sociálně-demokratické, strany národně socialistické a katolické „lidové strany“. Na Slovensku se Národní fronta dříve skládala ze dvou stran: komunistické strany a tzv. Demokratické strany. Později se vytvořily ještě dvě malé strany, které také vstoupily do Národní fronty. Je to sociálně demokratická strana a tzv. „Strana slobody“.³²

Avšak Národní fronta má širší základnu. Může se opírat nejen o politické strany, nýbrž také o jednotné odbory, jednotný³³ svaz zemědělců³⁴, svaz mládeže, sjednocené družstevní hnutí a o jiné organizace pracujícího lidu.³⁵

Na základě Košického programu byla uskutečněna v politickém a hospodářském životě země tato opatření:

1. Vytvoření národních výborů jako orgánů státní správy.
2. Znárodnění velkopřemyslu a peněžnictví.
3. Vystěhování Němců.
4. Pozemková reforma a provádění³⁶ nové³⁷ politiky³⁸ na venkově.
5. Nová úprava vzájemného vztahu³⁹ Čechů a Slováků na základě rovnoprávnosti.

Národní výbory

Důležitou oporou nového demokratického režimu jsou národní výbory. Vznikaly již v průběhu národně-osvobozenického boje jako nelegální lidové orgány.

Dále národně demokratické Národní sjednocení a slovenskou Hlinkovu slovenskou ľudovou stranu – Stranu slovenskej národnej jednoty. Fašistickými skupinami a subjekty byla patrně myšlena např. organizace Vlajka, Kuratorium pro výchovu mládeže atd. V případě agrární strany se jednalo o zjevný politický kalkul nejen KSČ, ale i dalších tzv. demokratických stran, které tímto krokem přistoupily k likvidaci nepohodlného konkurenta, který si především na venkově držel značné preference. Nehledě na skutečnost, že strana oficiálně zanikla v roce 1938, kdy stejně jako další subjekty vytvořila Stranu národní jednoty. K problematice blíže např.: Rokoský, Jaroslav: Rudolfé Beran a jeho doba. Vzestup a pád agrární strany. Praha 2011.

32 Jedná se o Stranu práce, která vznikla v roce 1946 a již v roce 1947 částečně poji se sociální demokracií, strana zaniká po únoru 1948; Strana slobody vedená výraznou postavou slovenské politiky Vavro Šrobárem, zastávala křesťansko-republikánský ideový proud.

33 Původně: „zemědělský“.

34 Dopsáno.

35 Jedná se o nepřesnou informaci, KSČ se sice snažila o rozšíření NF o další subjekty, což ale neakceptovaly tzv. demokratické strany. Kooptace do NF proběhla až po únoru 1948. Blíže např.: Kaplan, Karel: Národní fronta 1948–1960. Praha 2012; Křesťan, Jiří – Kahuda, Jan: Národní fronta (1945–1990). *Paginae historiae* 26/2, 2018, s. 7–57.

36 Dopsáno.

37 Původně: „nová“.

38 Opraveno, původně: „politika“.

39 Dopsáno nečitelné přeškrtnuté slovo.

Na návrh soudruha Gottwalda vydala již⁴⁰ londýnská vláda dekret o národních výborech jako orgánech státní správy místní, okresní a zemské. Po osvobození země od fašistických uchvatitelů sehrály tyto výbory velikou úlohu ve výstavbě nového státního aparátu. Jmenovaly své zmocněnce v továrnách, organizovaly zásobování, podřizovaly se jim orgány bezpečnostní a státní aparát na území jim vymezeném⁴¹.

Národní výbory nahradily dřívější systém okresních hejtmánů a zemských prezidentů, kteří byli reakcionáři. Národní výbory jako lidové zastupitelské orgány mají výkonnou moc, provádí zákony, vydávají směrnice a kontrolují státní úředníky v četných oblastech činnosti: v bezpečnostních orgánech, v zemědělské politice, v otázkách zásobování a kontroly cen, místního průmyslu, obchodu a živností.

Strana má v národních výborech pevné pozice: všichni tři předsedové zemských⁴² národních výborů jsou komunisté, ve 163 okresních národních výborech je z předsedů 128 komunistů (80 procent). V 11 512 místních národních výborech je z předsedů 6 350 komunistů (57 procent). Téměř 140 000 komunistů pracuje v národních výborech a jejich komisích. [...] ⁴³ Učí se ve výborech spravovat státní věci, jsou představiteli širokých lidových mas.

Národní výbory jsou povinny podle zákona podávat zprávu voličům za každého půl roku své práce. Plenární schůze národních výborů jsou veřejné. [...] ⁴⁴

Systém národních výborů dává nový ráz státnímu uspořádání Československa. Ačkoliv tento systém neřeší plně otázku zrušení vlivu staré byrokracie, přece jen značně omezuje tento vliv a staví nejnižší státní aparát pod každodenní kontrolu lidu. Na rozdíl od formální parlamentní demokracie, kde parlament schvaluje zákony, kdežto výkonná moc je plně v rukou byrokracie, je v naší zemi [...] ⁴⁵ výkonná moc u nižších orgánů v rukou národních výborů, které jsou lidovými zastupitelskými orgány.

Znárodnění velkopřůmyslu a peněžnictví

V říjnu 1945 byl vydán zákon o znárodnění velkopřůmyslu a peněžnictví.⁴⁶

40 Původně: „ještě“.

41 Původně: „podřízeném“.

42 Všechna podtržení v originále.

43 Nečitelný přeškrtnutý text.

44 Původně strojopisně: „na jejich zasedáních mohou být přítomni občané podle svého přání“. Spojení „mohou být“ je nahrazeno ručně psaným „jsou“.

45 Původně: „veškerá“.

46 Jedná se především o dekrety prezidenta republiky z 24. 10. 1945: o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků (100/1945 Sb.), o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského (101/1945 Sb.), o znárodnění akciových bank (102/1945 Sb.), o znárodnění soukromých

V souvislosti se znárodněním se rozvinul ostrý boj. Určité kruhy⁴⁷ bojovaly⁴⁸ proti znárodnění, odůvodňující to tím, že znárodnění nemá být provedeno rázem, nýbrž po etapách, že je třeba nejdříve znárodnit lázně a léčebné prameny, potom doly atd. Bylo jasné, že tyto⁴⁹ kruhy⁵⁰ fakticky chtějí zachránit velkopřumysl před znárodněním. [...] ⁵¹. Národní⁵² socialisté⁵³ byli vůbec proti znárodnění bank.

Naše strana, opírajíc se o podporu mas, a především o [...] ⁵⁴ sjednocené⁵⁵ odbory⁵⁶, dosáhla toho, že znárodnění bylo uskutečněno nikoliv po etapách, nýbrž naráz. Byly znárodněny všechny banky, všechny tzv. obchodní pojišťovny, všechen velkopřumysl. Znárodněný sektor měl kolem 61 procenta dělníků celého průmyslu. Letos na jaře bylo přijato usnesení, aby podniky, konfiskované Němcům, kterých se netýkaly dekrety o znárodnění, byly připojeny hlavně ke znárodněným podnikům. V důsledku toho činí počet dělníků a úředníků znárodněného sektoru na 66 procent dělníků celého průmyslu a pokud jde o rozsah výroby, vyrábí znárodněný sektor přes 75 procent produkce celého průmyslu. Prakticky je úplně znárodněn důlní, hutnický a energetický průmysl. V lučebním, kovodělném a strojírenském průmyslu bylo znárodnění provedeno přibližně ze tří čtvrtin. Neznárodněný sektor má značný rozsah⁵⁷ v průmyslu potravinářském, mlynářském, dřevařském a textilním. V průmyslu stavebních hmot převládá soukromý sektor. Znárodnění dalo reálnou ekonomickou základnu nové demokracii jako státu nového typu, kde hlavní výrobní prostředky byly odňaty velkoburžoasii a odevzdány státu.

Znárodnění průmyslu usnadnilo rychlou likvidaci následků okupace v hospodářství země. Ačkoliv důsledky německé okupace nebyly pro československé hospodářství tak těžké jako pro některé jiné země, zůstalo u nás nekrytých⁵⁸ 400 miliard

pojišťoven (103/1945 Sb.).

47 Původně: „Byli lidé, kteří“.

48 Původně: „bojovali“.

49 Původně: „tito“.

50 Doplněno.

51 Původně: „Pokud jde o“.

52 Původně: „národní“.

53 Původně: „socialisty“.

54 Původně: „pomoc“.

55 Původně: „sjednocených“.

56 Původně: „odborů“.

57 Původně: „velký význam“.

58 Doplněno.

bankovek [...] ⁵⁹, měli jsme nedostatek surovin, měli jsme rozbořené velké závody. Strana byla nucena rozvinout boj za zdolání ⁶⁰velkých ⁶¹ hospodářských ⁶² obtíží ⁶³, [...] ⁶⁴ nedostatku uhlí, [...] ⁶⁵ nedostatku pracovních sil v různých odvětvích, byli jsme ⁶⁶ nuceni ⁶⁷ [...] ⁶⁸ pomáhat ⁶⁹ novým nezkušeným lidem v hospodářských institucích, aby se učili překonávat obtíže ⁷⁰. Reakce se pokoušela rozdmýchat nespokojenost v souvislosti s měnovou ⁷¹ reformou a těžkou zásobovací situací v zemi. ⁷² Všechno šlo šířit názor, že malé soukromé podniky pracují lépe a že znárodněný průmysl utrpí bankrot.

Avšak strana se nezalekla obtíží. Obrátila se k lidu, organizovala dobrovolnické brigády pro obnovu továren rozbořených bombardováním, poslala brigády do dolů, na stavby, k nakládání vagonů, do závodů, kde vznikala nedostatek pracovních sil. ⁷³ Začala organizovat soutěžení a podnítila ⁷⁴ velký pracovní rozmach. Komunisté byli v práci příkladem [...] ⁷⁵ ostatním ⁷⁶. Pražská stranická organizace

59 Původně: „bez úhrady“.

60 Původně: „proti“.

61 Původně: „velký“.

62 Původně: „hospodářským“.

63 Původně: „obtížím“.

64 Původně: „proti“.

65 Původně: „proti“.

66 Původně: „byla“.

67 Původně: „nucena“.

68 Původně: „učinit mnohé, aby“.

69 Původně: „pomohla“.

70 Věta doplněna.

71 Původně: „peněžní“.

72 Měnová reforma měla za úkol především sjednocení používané měny. Vedle říšských marek se totiž na území osvobozeného Československa dříve platilo též protektorátními korunami, slovenskými korunami, maďarským pengö. Od 1. 11. 1945 byla oficiálně přijata československá koruna.

73 V souvislosti s nutností obnovy poválečného Československa byl 1. 10. 1945 vydán dekret prezidenta republiky o všeobecné pracovní povinnosti. Na základě zákona č. 87/1947 Sb. pak dokonce bylo možné pracovní síly přesouvat dle potřeby hospodářství, tj. začleňování do určitého odvětví, přiděly pracovních míst atd. Institut povinné pracovní povinnosti byl aplikován až do roku 1990. Havelková, Barbara: Pracovní právo. In: Bobek, Michal – Molek, Pavel – Šimíček, Vojtěch (eds.): Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Brno 2009, s. 496.

74 Původně: „způsobila“.

75 Původně: „pro“.

76 Původně: „ostatní“.

za jednu neděli zmobilizovala 100 000 svých členů na práci pod heslem: [...] ⁷⁷ „Milion ⁷⁸ pracovních hodin republiky“.

Tak jsme postupně rozvíjeli a zvedali výrobu, dávali na trh stále více zboží. Počátkem r. 1946 z iniciativy strany byl podán návrh na vypracování dvouletého plánu. ⁷⁹ Po květnových volbách byl tento plán uzákoněn. Dvouletý plán není všeobecným plánem, plánuje jen nejdůležitější sektory národního hospodářství. Vytyčuje úkol zvýšit průmyslovou výrobu do konce r. 1948 na 110 procent oproti ⁸⁰ předválečné ⁸¹ úrovni ⁸²; v některých odvětvích velkopřemyslu na 130 procent a 140 procent. ⁸³ Splnění dvouletého plánu má zvýšit životní úroveň obyvatelstva o 10 procent v porovnání s [...] ⁸⁴ předválečnou úrovní. Uskutečnění dvouletého plánu upevní hospodářskou základnu československé lidové demokracie – znárodněný průmysl.

Znárodněný průmysl pracuje nyní lépe, neboť nabyl určitých zkušeností. ⁸⁵ Ačkoliv znárodněný průmysl utrpěl velké škody, jelikož nálety anglo-amerických letadel před samým koncem války byly zničeny celé závody (Škodovy závody v Plzni, Baťa ve Zlíně, Českomoravská-Kolben-Daněk v Praze) a bylo třeba od samého počátku velkých kapitálových investic, již v prvním pololetí dvouletého plánu se stává náš znárodněný průmysl v [...] ⁸⁶ mnohých odvětvích finančně aktivním. ⁸⁷

77 Původně: „Dejme“.

78 Původně: „milion“.

79 Zákon č. 192/1946 Sb. o dvouletém hospodářském plánu byl přijat Národním shromážděním 25. 10. 1946. Jeho hlavním cílem bylo především zvýšení produkce v jednotlivých hospodářských odvětvích, zvýšení životní úrovně obyvatel, dosídlení některých oblastí (např. po odsunu německého obyvatelstva) a rozvoj hospodářství slabších oblastí. Plán zachovával a počítal s fungováním tržní ekonomiky, avšak již s prvky centrálního plánování. Právě v této otázce postupně docházelo k rozporům mezi komunistickými a dalšími odborníky. Zítek, Adam: Úřad předsednictva hospodářské rady – Generální sekretariát Hospodářské rady. Nástin dějin původce a archivního fondu. *Paginae historiae* 26/1, 2018, s. 303.

80 Původně: „v porovnání s“.

81 Původně: „předválečnou“.

82 Původně: „úroveň“.

83 Jednalo se např. o výrobu v chemickém průmyslu (mazadla a minerální oleje). Srov. § 2 zákona č. 192/1946 Sb. o dvouletém hospodářském plánu z 25. 10. 1946. *Sbírka zákonů 1946*. Praha 1946.

84 Nečitelný přeškrtnutý text.

85 Dvouletý plán ve skutečnosti splnil vytyčené úkoly jen částečně. Obzvláště složitá byla situace v zásobování, zemědělství a potravinářském průmyslu.

86 Nečitelný přeškrtnutý text.

87 Spojenecké (americké) letectvo zaútočilo na plzeňské závody naposledy 25. 4. 1945, přičemž se jednalo o jeden z nejničivějších náletů. Zlín byl americkými letadly bombardován 13. 10. 1944. Závody ČKD v pražské Libni a ve Vysočanech pak byly Američany bombardovány 25. 3. 1945. Takto rozsáhlé útoky v poslední fázi války dodnes vyvolávají rozpory, avšak skutečností zůstá-

Dvouletý plán v prvních osmi měsících byl splněn na 100 procent a průmyslová výroba dosahuje již 95 procent předválečné úrovně (1937). Opoždujícím se úsekem je nyní hlavně průmysl stavebních hmot, kde sektor znárodněných podniků je nepatrný. Doufáme, že v příštím roce dohoníme zameškané. V hornictví a stavebnictví se stále pocituje nedostatek pracovních sil a hlavním problémem zde je vytvoření pracovních záloh.

Výsledky práce při splnění dvouletého plánu se již příznivě projevují v životní úrovni pracujícího lidu. Vzestup průmyslové výroby za současného snížení výrobních nákladů umožnil letos na jaře snížení cen spotřebních předmětů. Tyto ceny byly sníženy pomocí tzv. intervenčního fondu. Takto provedené snížení cen upevnilo svazek dělnictva a rolnictva, jelikož nesnížilo výkupní ceny zemědělských produktů, nýbrž byly sníženy ceny průmyslových výrobků, [...] ⁸⁸ potřebných [...] ⁸⁹ rolníkům ⁹⁰ (hospodářské stroje, pohonné hmoty, petrolej). Hospodářskou situaci obyvatelstva charakterizuje, že přes lístkový zásobovací systém spotřební dávka na jednu osobu u brambor, cukru, masa, dále obuvi je již větší než před válkou.

Spotřeba roste proto, že se nám dařilo zvýšit reálnou mzdu dělnictva přibližně o 34 procenta v [...] ⁹¹ porovnání s r. 1939.

Základem naší úspěšné cenové politiky byla měnová ⁹² reforma, provedená v květnu r. 1945, čímž ⁹³ se nám podařilo nejenom udržet v rovnováze cenový a mzdový index, nýbrž i dosáhnout vzestupu průměrné mzdy na [...] ⁹⁴ 397 pro-

vá, že prostor českých zemí v této době představoval poměrně netknutou průmyslovou základnu, která mohla německé síly stále zásobovat zbraněmi. Nehledě na skutečnost, že německá vojska v Evropě stále představovala velké nebezpečí pro spojenecké armády. Bombardování cílů v protektorátu západními Spojenci se později stalo jedním ze stálých motivů komunistické propagandy. Naopak zcela zamlčeno či překrouceno bylo bombardování českých měst sovětským letectvem, a to na úplném konci války (7.–9. 5. 1945), např. Mělník, Děčín, Mladá Boleslav či Litoměřice. Blíže např. Plavec, Michal, *Stále živá historie. Propaganda kolem sovětských náletů v květnu 1945. Paměť a dějiny*, 2, 2014. Týž, *Bomby pod Řípem. Nálety na Kralupy nad Vltavou, Neratovice, Veltrusy, Hněvice, Mělník, Roudnici nad Labem a další sídla během druhé světové války*, Cheb 2008.

88 Původně: „nutně“.

89 Původně: „pro“.

90 Původně: „rolníky“.

91 Nečitelný přeškrtnutý text.

92 Původně: „peněžní“.

93 Původně: „v důsledku které“.

94 Značka průměru.

cent (1939 – 100 procent), zatímco se⁹⁵ index životních nákladů⁹⁶ dělnické⁹⁷ rodiny⁹⁸ zvýšil na [...] ⁹⁹286 procent.

Nyní následkem¹⁰⁰ sucha¹⁰¹ se situace zhoršila. Sklizeň je značně menší než loni. Přestože nám pomáhá Sovětský svaz, jakož i Rumunsko a jiné země nové demokracie, přece [...] ¹⁰²jsou značně¹⁰³ obtíže v zásobování obyvatelstva zemědělskými produkty. Jsme však přesvědčeni, že vláda zvládne tyto obtíže, že pokusy reakčních živlů a šmelinářů využívat těchto obtíží k obohacení se a vytvoření nespokojenosti v zemi budou zmařeny. Náš lid učiní vše, aby překonal tyto obtíže. Hospodářské úspěchy jsou velmi účinným politickým činitelem v boji proti reakci. Ukazují, že nový režim dovede lépe řídit hospodářství, než kapitalisté. To všechno naplňuje pracující lid větší důvěrou ve vlastní síly.

Myšlenka znárodnění se těší velké popularitě v širokých masách. Lid chápe, že hospodářské úspěchy jsou výsledkem znárodnění a plánovitého hospodářství. Chápu to nejenom dělníci, jejichž životní úroveň je dnes vyšší, než byla před válkou, avšak také drobní a střední rolníci, jejichž životní úroveň stoupla přibližně na předválečnou úroveň.

To všechno zužuje základnu reakce v masách.

Soukromokapitalistický sektor má dosud silné pozice ve velkém a drobném obchodu. Výkup obilí, mléka a jiných zemědělských produktů je uskutečňován z 90 procent zemědělskými družstvy. Některé znárodněné podniky mají svou síť maloobchodů, např. továrna Baťa, která prodává všechny své výrobky (obuv aj.) ve svých vlastních prodejnách.

Ceny jsou regulovány státem. Stát určuje ceny jak velkoobchodní tak i maloobchodní. To se týká všech tovarů. Vzhledem k tomu přesun části dodatečné hodnoty¹⁰⁴ produkce do soukromokapitalistického sektoru je pod státní kontrolou. Letos na jaře podíl této dodatečné hodnoty¹⁰⁵ produkce se zmenšil, jelikož velkoobchod musí platit dvě procenta do intervenčního fondu.

95 Doplněno.

96 Původně: „výdajů“.

97 Původně: „dělníka“.

98 Doplněno.

99 Nečitelný přeškrtnutý text.

100 Původně: „v souvislosti se“.

101 Původně: „suchem“.

102 Původně „jen“.

103 Doplněno.

104 Doplněno.

105 Doplněno.

Všechna naše opatření, směřují k upevnění znárodněného hospodářství a k hospodářské konsolidaci země, jsou uskutečňována v ostrém boji proti reakci, která se úporně brání a nalézá podporu u reakčních sil uvnitř Národní fronty a ve státním aparátu.

Vystěhování Němců, pozemková reforma a nová zemědělská¹⁰⁶ politika

Vystěhování více než 3 milionů Němců z Československa bylo věcí historického významu. Československý lid ví, že to bylo umožněno jen podporou Sovětského svazu a osobně soudruha Stalina při projednávání této otázky na postupimské konferenci. Veškerá půda, která patřila Němcům, českým a slovenským zrádcům, byla konfiskována bez náhrady.

Od května 1945 bylo rozděleno 1 700 000 ha zemědělské půdy. Tuto půdu obdrželo přibližně 170 000 rodin, hlavně zemědělských dělníků a chudých rolníků. Nyní jsme dosáhli, že byl usnesen zákon o revizi první pozemkové reformy z r. 1920.¹⁰⁷ Na základě tohoto zákona bude rozděleno dalších 500 000 ha statkářské a církevní půdy.

Naše strana věnuje velkou pozornost venkovu. Ačkoliv Československo je převážně průmyslovou zemí, žije v něm kromě dva a půl milionů dělníků a úředníků téměř milion rolníků. Reakce chovala naděje, že rolnictvo se stane její oporou. Před rokem 1938 byli rolníci téměř úplně¹⁰⁸ pod vlivem [...] reakční agrární strany. Komunistické straně se podařilo získat mezi rolníky velikou autoritu. Strana provádí takovou politiku, která pomáhá drobným a středním rolníkům. Zavedli jsme odstupňované ceny při výkupu zemědělských produktů u rolníků. Drobní a střední rolníci [...] do dvaceti hektarů půdy, dostávají nejvyšší výkupní ceny; rolníci [...] od 20–50 ha dostávají nižší ceny a rolníci [...] přes 50 ha ceny nejnižší. Rozdíl mezi těmito cenami představuje několik set¹¹³ milionů korun, kterých je používáno podle pokynů ministerstva zemědělství k vybudování mateřských školek, společných prádelen, [...] domů kultury¹¹⁵ na venkově atd.

106 Původně: „agrární“.

107 Jednalo se o zákon z 11. 7. 1947 č. 142/1947 Sb. o revizi první pozemkové reformy.

108 Původně: „pod vlivem téměř jediné“.

109 Původně: „téměř jediné“.

110 Původně: „kteří mají“.

111 Původně: „kteří mají“.

112 Původně: „kteří mají“.

113 Doplněno.

114 Původně: „lidových“.

115 Doplněno.

Letos na jaře byly z naší iniciativy sníženy ceny hospodářských strojů o 30 procent, pohonných hmot a petroleje pro rolníky o 40 procent, pracovní obuvi a oděvů o 20 procent. Rolníci dostávají stále větší množství hospodářských strojů; aby tyto stroje sloužily středním a drobným rolníkům, jsou organizovány státní a družstevní strojní stanice. Máme už 30 státních stanic a 258 družstevních. Do¹¹⁶ konce¹¹⁷ dvouletky¹¹⁸ [...] má být zřízeno ještě 94 státních a družstevních stanic. Tyto stanice pracují za podmínek výhodných pro rolníky. Kromě toho bylo založeno 2 202 místních družstev k nákupu strojů. Během dvouletého plánu dostanou rolníci hospodářského stroje v hodnotě přes 2 miliardy korun.

Nedostatek pracovních sil v zemědělství překonáváme také pomocí dobrovolných brigád, pro žňové práce¹²⁰ a opravy strojů. Iniciátorkou při organizaci brigád je komunistická strana. Tyto brigády značně¹²¹ přispívají k upevnění svazku dělnictva a rolnictva. Brigád se zúčastnilo letos téměř půl milionu lidí.

Podporujeme program zvláštních opatření, kterými se má pomáhat drobnému a střednímu rolnictvu. Ministerstvo zemědělství připravilo osnovy těchto zákonů, které předložilo k posouzení rolníkům:

1. zákon o nové pozemkové reformě, který stanoví rozdělení všech pozemků o výměře přes 50 ha;
2. zákon o reorganizaci výkupu a prodeje zemědělských produktů se má provádět¹²² jen prostřednictvím čtyř státních monopolních společností ve spolupráci se zemědělskými družstvy;
3. zákon o demokratizaci zemědělských družstev. Má usnadnit vstup drobných rolníků do družstev a zvýšit jejich váhu a význam v orgánech družstevní správy;
4. zákon o úvěru pro rolníky;
5. zákon o jednotné zemědělské dani, která zmenší daňové břemeno drobných a středních rolníků;
6. zákon o mechanizaci zemědělství, který usnadní úvěr na koupi strojů pro strojní stanice a družstva.

116 Původně: „Až bude“.

117 Původně: „splněn“.

118 Původně: „dvouletý“.

119 Původně: „plán“.

120 Původně: „organizovaných v době sklizně“.

121 Původně: „fakticky“.

122 Původně: „děje“.

Nyní vzhledem k suchu jsme dali rolníkům doplatky na¹²³ ceny obilí; kromě toho rezervujeme půl miliardy korun pro drobné rolníky, kteří mají málo tržního obilí anebo je vůbec nemají.

Takové je naše nová¹²⁴ zemědělská politika. Skutky přesvědčujeme¹²⁵ rolníky o správnosti nové cesty. To nám¹²⁶ pomáhá úspěšně vésti boj proti reakci na venkově. Víme, že pozice reakce na venkově je ještě silná a že ze statkářů¹²⁷ se rekrutují nejzavilejší pomahači reakce, podpichující rolníky k sabotáži vládních opatření a vedoucí zběsilou protivládní agitaci. Boj proti reakci na venkově je zdlouhavým procesem.

Sektářský poměr části našich venkovských stranických organizací k středním a drobným rolníkům nám překáží při provádění naší zemědělské politiky. Snažíme se překonat tyto nedostatky, neboť víme, že správný poměr k rolníkům, upevnění svazku dělnictva a rolnictva je nejdůležitějším předpokladem dalšího upevnění nového režimu v Československu.

Situace na Slovensku

Červnové zasedání¹²⁸ Ústředního výboru Komunistické strany Československa projednalo slovenský problém.¹²⁹ Podzemní fašistické hlinkovské organizace osnují spiknutí pod bezprostřední ochranou tzv. Demokratické strany, která ve volbách dostala přes 60 procent slovenských hlasů a těší se podpoře některých skupin katolického duchovenstva. Státní a hospodářský aparát se hemží reakčními elementy. Řádění¹³⁰ banderovců usnadňuje cizím zpravodajským orgánům vésti podkopnou činnost nejenom proti Československu, nýbrž i proti všem zemím nové demokracie.¹³¹

123 Původně: „byli nuceni zvýšit“.

124 Doplněno.

125 Původně: „přesvědčuje“.

126 Původně: „a pomáhá nám“.

127 Původně: „z velkosedláctva“.

128 Původně: „plénium“.

129 Zasedání ÚV KSČ proběhlo 4.–5. 6. 1947.

130 Původně: „řádění“.

131 V letech 1945–1947 se skupiny Ukrajinské povstalecké armády (OUN-UPA) snažily přes Československo projít do západního Německa. Ačkoliv ve většině případů pohyb těchto ozbrojených formací nedoprovázely žádné excesy, komunisté celou záležitost nejenže zveličovali, ale též obratně využili ve své propagandě napadající slovenskou opozici, především Demokratickou stranu. Žádné spojení mezi ukrajinskými nacionalisty a slovenskými kruhy ale zřejmě neexistovalo. Srov. Řepa, Tomáš: Banderovci v Československu 1945–1947. Vybrané politické a vojenské aspekty. Securitas Imperii, 1, 2019, s. 130.

Státní uspořádání na Slovensku má nyní zvláštní ráz. Košický program vytyčil nové zásady svazku Čechů [...] ¹³² a Slováků. Slováci byli ¹³³ uznáni za svébytný národ a bylo stanoveno, že společný státní život se má uskutečňovat na základě rovnoprávnosti obou národů, při čemž byly zřízeny ¹³⁴ [...] ¹³⁵ národní ¹³⁶ slovenské ¹³⁷ orgány ¹³⁸ – Slovenská ¹³⁹ národní rada ¹⁴⁰ a Sboru pověřenců. ¹⁴¹

V červnu r. 1946 po volbách podepsali slovenští představitelé dohodu, podle které byla stanovena podřízenost slovenských pověřenců ministrům a vládě Československé republiky. Avšak tato dohoda se v praxi neprovádí. ¹⁴²

Poprava Tisa zasadila těžkou ránu reakčním živlům na Slovensku. Ihned po jeho popravě byla odhalena řada faktů, svědčících o protistátních spikleneckých akcích některých činitelů Demokratické strany. Řešení slovenského problému naráží na obtíže, jelikož české reakční živly berou pod svou záštitu spiklence. ¹⁴³

V souvislosti s odhalením nového spiknutí na Slovensku je třeba rozhodně odhalit nejenom slovenskou reakci, nýbrž i všechny ty, kdož ji chrání, kdož provádí dvojakou ¹⁴⁴ politiku vůči slovenským protistátním živlům. Je třeba ukázat lidu na ty, kdož [...] ¹⁴⁵ sabotují ¹⁴⁶ opatření proti protistátním živlům.

132 Nečitelný přeškrtnutý text.

133 Původně: „jsou“.

134 Původně nečitelný přeškrtnutý text.

135 Původně: nejvyššímu“.

136 Původně: „národnímu“.

137 Původně: „slovenskému“.

138 Původně: „orgánu“.

139 Původně: „Slovenské“.

140 Původně: „radě“.

141 Doplněno, původně: „je přiznána výkonná moc na Slovensku“.

142 Jedná se třetí z tzv. pražských dohod nesoucí datum 28. 6. 1946, na jejímž základě byli pověřenci podřízeni ministrům centrální vlády. V důsledku se tak jednalo o další posílení role ústředních orgánů na Slovensku, mimo jiné i v souvislosti se silnou pozicí Demokratické strany, která byla k přijetí tohoto rozdělení vedle komunistů částečně dotlačena i dalšími stranami. Předchází dvě pražské dohody (11. 4. 1945 a 2. 6. 1945) pak definovaly postavení slovenských národních orgánů (Slovenské národní rady a Sboru pověřenců) ve státním zřízení ČSR a pozice ústředních orgánů a prezidenta republiky. Blíže např.: Rychlík, Jan: Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy 1945–1992. Praha 1998; Kaplan, Karel: Pražské dohody 1945–1947. Sborník dokumentů. Praha 1992.

143 V ostře sledovaném procesu, který probíhal před senátem Národního soudu ve dnech 2. 12. 1946–15. 4. 1947, byl Jozef Tiso odsouzen k trestu smrti. Blíže např.: Rychlík, Jan: Proces s Jozefem Tisem v roce 1947. Český časopis historický, 3, 1998.

144 Původně: „ramenářskou“.

145 Původně: „se snaží“.

146 Původně: „sabotovat“.

II.

Národní fronta a boj proti reakci

K vedení úspěšného boje proti reakci a k definitivnímu upevnění nového režimu je třeba upevňovat Národní frontu jako svazek pracujícího lidu.

V procesu národní a demokratické revoluce byla zakázána řada zrádčovských reakčních stran, klika velkoburžoazie a statkářů byla odstraněna od správy státu. Avšak reakce nekapitulovala. Reakční síly se snažily vytvořit vlastní stranu, avšak později se vzdaly tohoto úmyslu a začaly pronikat do jednotlivých vládních stran.¹⁴⁷

Za předvolební kampaně v květnu r. 1946 počítala reakce s velkým úspěchem. Avšak volby přinesly velký úspěch naší straně, která obdržela 40 procent všech českých hlasů. Kdyby byli komunisté a sociální demokraté postupovali v dohodě ve všech otázkách, měli by v parlamentě většinu 154 poslanců ze 300.

V poslední době začala reakce se chovat agresivněji¹⁴⁸. Činnost vlády byla brzděna, mnohé zákony, které jsme navrhovali, byly ve vládě značně měněny, zhoršovány, řada otázek zůstala nerozřešenou.

Letos v lednu soudruh Gottwald na zasedání ústředního výboru komunistické strany vytyčil úkol rozhodnějšího boje proti reakci, při čemž poukázal na nutnost opírat se při odhalování reakcionářů o podporu pracujícího lidu a všech demokratických živlů.

Když se nedávno jednalo o doplaticích¹⁴⁹ rolníkům [...] k¹⁵¹ výkupním¹⁵² cenám¹⁵³ zemědělských produktů v důsledku sucha¹⁵⁴, navrhovali komunističtí ministři, aby byl zvláštní daní postižen majetek milionářů. Proti tomu hlasovali ostatní strany Národní fronty. Naše strana se rozhodla odhalit reakci před celou veřejností, ukázat prstem na jednotlivé strany Národní fronty, ve kterých se ukrývají reakcionáři, mobilizovat lid proti piklům reakce.

Po hlasování ve vládě jsme uveřejnili jména jedenácti ministrů, kteří hlasovali proti milionářské dávce¹⁵⁵. To vyvolalo bouřlivou odezvu ve veřejnosti. Továrny,

147 Slánský měl patrně na mysli především zástupce agrární strany, kteří po nepovolení její obnovy vstupovali do jiných nekomunistických stran – Demokratické strany (J. Lettrich, J. Ursíny), ČSNS (L. K. Feierabend) či ČSL.

148 Původně: „drzeji“.

149 Původně: „příspěvcích“.

150 Původně: „v souvislosti s otázkou“.

151 Původně: „o“.

152 Původně: „výkupních“.

153 Původně: „cenách“.

154 Doplněno.

155 Původně: „dani“. Uváděli se ministři za ČSNS: Petr Zenkl, Jaroslav Stránský, Hubert Ripka,

odborové organizace, místní národní výbory a celé organizace jiných stran protestovaly proti ochráncům milionářů společně s námi. Představenstvo sociálně-demokratické strany začalo vyjednávat s představiteli naší strany, aby¹⁵⁶ byla uzavřena dohoda o tom, že komunisté a sociální demokraté předloží společný návrh o zdanění milionářů.

Komunistická strana se snaží sjednotit skutečně demokratické a vlastenecké živly všech stran, a tím upevnit Národní frontu. Předpokladem toho je, aby byli vyhnáni představitelé reakce ze stran Národní fronty.

Je třeba poznamenat, že ve vedoucích kruzích Národní fronty není jednoty. Oproti tomu¹⁵⁷ zástupci¹⁵⁸ různých politických stran pracují svorně na vyplnění dvouletého plánu v továrnách, na venkově i ve městě, kde¹⁵⁹ společně postupují¹⁶⁰. Myšlenka¹⁶¹ jednoty uchovala si zde svou mobilizující sílu.

Národní frontu nepředstavují jen politické strany, Národní fronta se opírá o mohutné sjednocené organizace: o odbory, která sdružují 2 200 000 dělníků a úředníků, o jednotný¹⁶² svaz¹⁶³ mládeže,¹⁶⁴ jednotné¹⁶⁵ družstevní organizace¹⁶⁶, jednotný¹⁶⁷ svaz zemědělců atd.¹⁶⁸

Tyto organizace, zejména odbory, mohou v budoucnu¹⁶⁹ aktivnější úlohu v Národní frontě, aktivněji pomáhat jejímu upevnění.

III.

Otázka stranické práce

Strana, která pracovala za německé okupace v hlubokém podzemí a ztratila

Prokop Drtina; za ČSL: Jan Kopecký, Adolf Procházka, František Hála; za DS: Ján Ursíny, Ivan Pietor, Mikuláš Franěk, Ján Lichner. Čtyři miliardy na pomoc rolníkům. Rudé právo, 3. 9. 1947.

156 Doplněno.

157 Původně: „To nelze tvrdit o dolejších vrstvách: pracujících“.

158 Pravděpodobně, špatně čitelný text; doplněno.

159 Původně: „lidé se naučili“.

160 Původně: „postupovat“.

161 Původně: „myšlenka“.

162 Původně: „sjednocený“.

163 Původně: „Svaz“.

164 Svaz české mládeže (SČM), od roku 1949 Československý svaz mládeže.

165 Původně: „jednotný“.

166 Pravděpodobně, špatně čitelný text; původně: „svaz“.

167 Opraveno; původně: „Jednotný“. V ČSR působil Jednotný svaz českých zemědělců (JSČZ) a Jednotný zväz slovenských roľníkov (JZSR).

168 Doplněno.

169 Doplněno.

25 000 členů, mezi nimi své nejlepší střední a vedoucí kádry (v tom 42 soudruhů; [...] ¹⁷⁰ členů ¹⁷¹ Ústředního výboru), přistoupila po osvobození země od fašistických uchvatitelů k praktickému vyřešení otázek výstavby strany v nových podmínkách.

Tři měsíce po osvobození počet členů strany vzrostl na půl milionu a za rok měla strana už přes jeden milion členů. Kromě toho má Komunistická strana Slovenska 180 000 členů. ¹⁷²

Jaká je organizační výstavba strany?

Základní organizace jsou ustanoveny v továrnách ¹⁷³, ve městech, na vesnicích. Každý člen závodní organizace je zaregistrován také v místní organizaci (podle místa bydliště), aby se zúčastnil řešení místních otázek. Tím se zesiluje vliv dělníků v místních organizacích. ¹⁷⁴

Druhým základem naší organizace jsou okresy, které odpovídají státnímu administrativnímu dělení. Dalším stupněm jsou kraje ¹⁷⁵, které odpovídají volebním krajům ¹⁷⁶.

Ústřední výbor strany má 101 členů a 33 náhradníků, z nichž je voleno předsednictvo o 14 členech. Jeho pomocným orgánem je politický [...] ¹⁷⁷ a organizační sekretariát. ¹⁷⁸

Důležitým činitelem organizační struktury naší strany je systém tzv. desítkářů. ¹⁷⁹ Desítkář je pomocníkem výboru základní stranické organizace, je spojovacím

170 Původně: „kteří pracovali jako“.

171 Původně: „členové“.

172 Růst členské základny souvisel nejen s preferencemi KSČ ve společnosti, ale též s otevřeností strany, která si tak pomáhala před volbami v roce 1946. Vrcholu počet členů dosáhl po únoru 1948, kdy činil více než 2,3 milionů. Vzhledem k rozšíření členské základny o část bývalých členů sociální demokracie a masovému vstupování, byla zavedena instituce kandidátství na členství a prověrky dosavadních členů, čímž došlo k prvním čistkám v KSČ. Srov. Chadima, Jan: Rudolf Slánský a KSČ (1945–1952). In: Vysokoškoláci proti totalitě. Praha 2011, s. 178–181.

173 Původně: „ve městech, na vesnicích a v továrnách“.

174 V rámci struktury KSČ fungovaly místní, závodní, okresní a krajské organizace, vedle též tzv. uliční výbory v rámci MO a útvarové organizace v ozbrojených složkách.

175 Původně: „oblasti“.

176 Původně: „okresům“.

177 Původně: „sekretariát“.

178 Politický sekretariát fungoval v roce 1947 a později v letech 1951–1954 jako užší orgán vedení KSČ. Organizační sekretariát ÚV KSČ existoval v letech 1947–1954.

179 Též označováni jako desítkoví důvěrníci. Blíže např.: Kaška, Václav: Desítkoví důvěrníci. Koncepte a proměny desítkového systému v letech 1945–1952. In: Březina, Vladimír – Hloušková, Kateřina – Slabotinský, Radek (eds.): Historik skutečně mohutný. K životnímu jubileu Jiřího Pernese. Brno 2018.

článkem mezi výborem a členy strany a pomáhá jim [...] ¹⁸⁰ při plnění stranických úkolů. Desítkář má na starosti 8–10 členů a plní tyto základní úkoly: informuje své členy o nejdůležitějších politických kampaních, oznamuje jim den stranických schůzí, vybírá od nich členské příspěvky, zajišťuje odběr stranického tisku. Systém desítkářů se dobře osvědčil a pomohl vytvořit aktiv funkcionářů v počtu 100 000 až 120 000. Kromě toho existují ¹⁸¹ okreskoví důvěrníci ¹⁸², kteří mají na starosti 5–7 místních organizací, informují je o všech otázkách a pomáhají jim v práci. Otevřeli jsme široce dveře ¹⁸³ do strany dělníkům ¹⁸⁴, rolníkům ¹⁸⁵, pracující inteligenci a pečlivě se snažíme, aby se do strany nedostali lidé nezasluhující důvěry. Kdo chce vstoupit do strany, musí mít [...] ¹⁸⁶ doporučení dvou ¹⁸⁷ členů strany, jeho přijetí je schváleno ¹⁸⁸ na stranické schůzi. ¹⁸⁹ Koncem roku 1946 byla provedena přeregistrace členů strany, byly [...] ¹⁹⁰ vyměněny prozatímní legitimace strany za definitivní ¹⁹¹. Přeregistrace byla zakončena letos na jaře. Během přeregistrace práce a chování každého člena každý člen, byl povinen vyplnit dotazník, který byl projednáván a zkoumán vedením organizace. Ze strany byli vyloučeni ti, kdož se prohrěšili proti stranické disciplíně. ¹⁹²

Předávání ¹⁹³ nových stranických legitimací bylo prováděno všude na stranických schůzích, kde po referátu o úkolech a úloze strany se členové zavazovali plnit svědomitě všechny úkoly, které jim ukládá příslušnost ke straně.

Přeregistrace upevnila stranu, byly předpoklady pro nové přijímání členů, k němuž jsme překročili počátkem letošního roku. V prvních měsících vstoupilo do strany 130 000 nových členů. V přijímání se pokračuje.

Do strany vstupují ve velkém počtu ženy (42,2 procenta) a mládež (47,7 procenta). Podle stáří je ve straně 17,4 procenta členů do 25 let a do 45 let 51,6 procenta.

180 Původně: „účastnit se“.

181 Původně: „existuje“.

182 Původně: „institut újezdních tajemníků“.

183 Původně: „Široce získáváme“.

184 Původně: „dělníky“.

185 Původně: „rolníky“.

186 Původně: „dvě“.

187 Doplněno.

188 Původně: „je přijímán“.

189 Jednalo se o tzv. ručitele.

190 Nečitelný přeškrtnutý text.

191 Původně: „nové“.

192 Pozorně se např. kontrolovalo chování a činnost členů strany během okupace.

193 Původně: „Odevzdání“.

Noví členové ještě neznají dějiny a tradice naší strany, málo znají učení marxismu-leninismu. Proto zvláště zdůrazňujeme význam stranického školení nejenom funkcionářů¹⁹⁴ nýbrž i všech členů strany.¹⁹⁵ Pořádáme v základních organizacích pro všechny členy strany cyklus referátů seznamující s hlavními zásadami naší ideologie a naší politiky. Máme 10 stálých krajských škol, kde jsou školeny kádry pro práci v okresech a místních organizacích.¹⁹⁶ Byla utvořena ústřední škola se šestiměsíčním během. Po ukončení školy jsou¹⁹⁷ posluchači využiti na vedoucí práce v krajských výborech, jakož i v aparátu Ústředního výboru. Kromě toho jsme zorganizovali při ústřední škole řadu speciálních¹⁹⁸ kursů [...] pro novináře, pracovníky mládeže a ženské hnutí, pro okresní sekretáře, pro zemědělské²⁰⁰ funkcionáře [...] atd.

„Dějiny Všesvazové komunistické stran (bolševiků)“ vyšly u nás v nákladu 250 000 výtisků, životopis Stalinův v nákladu 80 000 výtisků, kniha soudruha Stalina „O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu“ v nákladu 98 000 výtisků, Sborník článků a projevů soudruha Gottwalda v nákladu 70 000 výtisků. Máme Socialistickou akademii,²⁰² která kromě vědecké práce pořádá pravidelné týdenní veřejné přednášky. O popularitě těchto přednášek svědčí, [...] že za dva měsíce na sedmi přednáškách bylo přítomno 15 300 osob.

Pro naše [...] funkcionáře je vydáván zvláštní časopis „Funkcionář“,²⁰⁵ časopis o otázkách mezinárodní politiky „Světové rozhledy“,²⁰⁶ nedávno začal vycházet teoretický časopis „Nová mysl“.²⁰⁷

194 Původně: „základních kádrů“.

195 Od roku 1949 školení členů strany probíhalo např. v rámci Roku stranického školení (RSŠ). Blíže např.: Kaška, Václav: Indoktrinace členů KSČ během I. Roku stranického školení (1949–1950). In: Kocián, Jiří – Devátá, Markéta (eds.): Únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti. Praha 2011.

196 Jednalo se o krajské a okresní politické školy.

197 Původně: „byli“.

198 Doplněno.

199 Původně: „podle speciálního programu“.

200 Doplněno.

201 Původně: „pracující mezi rolnictvem“.

202 Socialistická akademie byla založena v roce 1936, od roku 1952 pak nesla název Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí. Hlavní náplní činnosti bylo pořádání přednášek a vydávání tiskovin.

203 Původně: „fakt“.

204 Nečitelný přeškrtnutý text.

205 Vycházel v letech 1945–1954.

206 Vycházel v letech 1947–1951.

207 Vycházel v letech 1947–1989.

Ústřední orgán strany „Rudé právo“ je největším listem v Československu. Vydáváme kromě toho čtyři krajské deníky²⁰⁸ a 23 týdeníků.

Ovšem na poli ideově-politického školení členů strany máme před sebou²⁰⁹ ještě nesmírnou práci.

IV.

Zahraníční politika

Válka, ve které byl rozdrčen německý a japonský fašismus, zesílila autoritu Sovětského svazu, který nesl hlavní břímě války, posílila pokrokové demokratické síly v Evropě. V řadě zemí nastolil lid nové, lidově-demokratické režimy. Toto vítězství pokrokových sil je trnem v oku mezinárodní reakci vůbec²¹⁰ a naší reakci v Československu zvláště, která se snaží oslabit všemi silami frontu pokroku, dobýt zpět svých starých pozic.

Československo jako nejzápadnější bašta nové demokracie je vystaveno zvláště silnému nátlaku amerického imperialismu a domácí reakce. Reakční živly útočí na spolenectví²¹¹ Československa se Sovětským svazem a ostatními slovanskými národy. Každou otázku zahraniční politiky je třeba řešit v ostrém boji proti domácí reakci. Tak tomu bylo²¹² v poslední době v otázce smlouvy s Polskem, kterou sabotovala reakce téměř rok,²¹³ to bylo možno pozorovat v otázce tzv. „Marshallova plánu“, který reakce líčila jako záchranu pro československé hospodářství. Nutno zdůraznit, že slovanská politika nalézá mohutnou podporu v širokých masách českého a slovenského národa, kterou jsou prodchnuty vděčností a láskou k Sovětskému svazu a vidí v něm svého osvoboditele.

Náš lid vidí a ví, že jedině politika Sovětského svazu odpovídá zájmům Československa, a s veškerou rozhodností odmítá snahy amerického imperialis-

208 Původně: „listy“; „deníku“.

209 Původně: „bylo vykonáno ještě málo“; nečitelný přeškrtnutý text.

210 Původně: „v celku“.

211 Původně: „styky“.

212 Původně: „To lze pozorovat“.

213 Situace byla mnohem komplikovanější, než jak ji Slánský prezentoval. Pro KSČ byla celá záležitost velmi delikátní, na slezských územích totiž hlavní voličský potenciál představovali právě polští dělníci. Českoslovenští komunisté se sice prostřednictvím neoficiálních kontaktů s Polskou dělnickou stranou snažili určitě východisko najít, avšak v politických jednáních razantněji dlouho nevystupovali, spíše vyčkávali. Mezi nejhlasitější odpůrce československé politiky vůči Polsku patřili národní socialisté, v jistém ohledu ale byl i toto politický kalkul. Dohoda mezi ČSR a Polskem nakonec byla na nátlak SSSR podepsána 10. 3. 1947. Blíže např.: Friedl, Jiří – Jirásek, Zdeněk: Rozpačité spolenectví. Československo-polské vztahy v letech 1945–1949. Praha 1998; Spurný, Matěj: Nejsou jako my. Česká společnost a menšiny v pohraničí (1945–1960). Praha 2011.

mu²¹⁴ vzkřísit militaristické²¹⁵ Německo, které by ohrožovalo samou existenci Československa.

Náš těsný svazek se slovanskými národy má velký význam pro československé hospodářství. Spolupráce se slovanskými zeměmi, vedoucími plánovité hospodářství, zabraňuje, aby Československo bylo zataženo do hospodářské krize hrozící západním kapitalistickým státům. Tak např. hospodářská spolupráce se Sovětským svazem, Polskem, Jugoslávií, Bulharskem zajišťuje [...] ²¹⁶ zaměstnanost našich továren a rozvoj našeho zemědělství. Význam, jaký mají pro nás dlouhodobé smlouvy, je patrný z toho, že nyní v době neúrody dostáváme od Sovětského svazu 200 000 tun obilí a 200 000 tun krmiva, zatímco Západ nám dává jen sliby.

Naše politika přátelství se slovanskými zeměmi je jedinou pevnou, skutečnou zárukou pokojné budoucnosti, svrchovanosti a nezávislosti Československa. O tom znovu nedávno mluvil soudruh Gottwald a ²¹⁷ uvedl, že zrádcem vlasti je každý, kdo v té či oné formě pomlouvá naše slovanské spojení a pokouší se oslabit náš svazek s nimi. ²¹⁸

V závěru bych chtěl zdůraznit, že vítáme iniciativní návrh polských soudruhů, kteří nám umožnili sejít se zde a vyměnit si názory o politických otázkách. Zejména vítáme návrh, aby byly nalezeny formy těsnější spolupráce komunistických stran.

Boj ²¹⁹ proti reakčním silám v Československu není ještě skončen. Čeká nás ²²⁰ ještě úporný a těžký zápas ²²¹. Reakce ²²² se opírá nejenom o své vnitropolitické zálohy; je spjata především s americkou a anglickou reakcí a jejími útočnými plány.

Na poli zahraniční politiky pokouší se reakce změnit orientaci československého státu, [...] ²²³ porušit spolupráci slovanských národů a států nové demokracie. V souvislosti s růstem útočnosti anglo-amerických válečných paličů, v souvis-

214 Doplněno.

215 Původně: „imperialistické“.

216 Původně: „plnou“.

217 Původně: „když“.

218 Hanobení spojeneckého státu se později dostalo i mezi paragrafy (§ 42) nechvalně proslulého zákona na ochranu lidově-demokratické republiky č. 231/1948 Sb., jakožto i pozdějšího trestního zákona č. 86/1950 Sb. (§ 125).

219 Původně nečitelný přeškrtnutý text.

220 Původně: „Máme před sebou“.

221 Původně: „boj“.

222 Původně: „reakce“.

223 Nečitelný přeškrtnutý text.

losti se zesílenou přípravou nové války, nutno předpokládat, že takové pokusy se budou zesilovat.

Na poli vnitřní politiky se pokouší reakce způsobit v zemi chaos a hospodářský rozvrat, izolovat komunisty, dát dohromady protikomunistický a současně protidemokratický blok.

Avšak střízlivé zhodnocení reálných sil svědčí o tom, že nejenom je možno úspěšně bojovat proti těmto reakčním plánům, nýbrž je také zmařit.

Vždyť komunisté v tomto boji budou mluvit²²⁴ nejenom svým jménem,²²⁵ nýbrž budou hájit celý národ, jeho stěžejní národní zájmy, bezpečnost a nezávislost Československa proti nebezpečí obrody německého imperialismu. Náš lid chápe, jaký význam má pro jeho osudy stalinská zahraniční politika Sovětského svazu – politika míru, bezpečnosti a rovnoprávnosti národů, politika rozhodného odporu válečným paličům.

Náš lid také chápe, že součástí plánů reakce je vrácení znárodněného průmyslu, bank a dolů cizím i domácím kapitalistům a bankéřům. A lid, který již pocítil výsledky nové lidově demokratické²²⁶ cesty, který si uvědomil své vlastní síly, nikdy to nepřipustí.

Zostření mezinárodní situace, rostoucí boj mezi silami míru a silami války, to bude urychlovat²²⁷ proces nové diferenciaci sil uvnitř stran Národní fronty.

S námi jistě půjdou všechny demokratické živly ve všech stranách Národní fronty. Bude třeba vyhnat reakční živly²²⁸ z Národní fronty, a tím²²⁹ upevnit²³⁰ tuto²³¹ jednotu lidu²³².

Ve svém boji se můžeme opírat o většinu dělnické třídy a svazek dělnictva s rolnictvem, který i nadále budeme upevňovat.

Na těchto cestách dosáhneme zesílení pozic dělnické třídy, upevnění režimu nové demokracie a navždy pohrbíme naděje mezinárodní i domácí reakce, která se pokouší podřídit svému vlivu Československo.

224 Původně: „vystupovat“.

225 Původně: nečitelný přeškrtnutý text; „sami za sebe“.

226 Doplněno.

227 Původně: „podporovat“.

228 Původně: „reakci“; doplněno.

229 Doplněno.

230 Původně nečitelný přeškrtnutý text.

231 Doplněno; slovo „tuto“ je v textu dvakrát.

232 Původně: „frontu“.

The Report of Rudolf Slánský presented at the First Meeting of The Information Bureau of the Communist and Workers' Parties in Szklarska Poręba on September 23, 1947.

On September 22–27, 1947, the conference of the representatives of the Communist and Workers' Parties took place in Szklarska Poręba town in Poland and resulted in creating of the Cominform. This measure was intended by the Soviet leadership to ensure a higher degree of control over its satellite states and a better coordination in the starting Cold War. Apart from reaching an agreement on the common course of action, the representatives informed each other on the situation in their respective countries and parties. The general secretary of the Communist Party of Czechoslovakia Rudolf Slánský appreciated in his report especially economic success achieved after nationalisation of some segments of Czechoslovak industry the end of WWII. The paper presents the report text in an edited version supplemented with explanatory and complementary footnotes.